

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton. ~
~ Előfizetési ár: egész évre 28 korona, fél-
~ évre 14 korona. ~ Egyes szám ára 60 fillér. ~

~ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollegium:
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklámciót és hirdetési díjat.

A gyermek.

Nem épen a serdületlen kiskorút értem e szó alatt, de nem is a rómaiak „puer“-ét, vagyis növekvő ifjúságát, hanem mindkét nemről mindazokat, kik még az élet kezdeténél állva, sorsuk mindkét alakulása felől még teljes bizonytalanságban vannak.

Ezeknek a gyermekeknek a jövője foglalkoztatja most a legtöbb s legjobb embereknek a lelkét így az iskolai év kezdetén. Valamikor, régen, a békés időkben tisztán állt előttünk kötelességünk a gyermekekkel szemben. Tudtuk, hogy a gyermeket nevelni, tanítani kell. Meg kell tölteni a lelkét mindenféle gyönyörű ideával: hogy szeresse felebarátait, akármilyen hitűek, akármilyen nyelvűek s akármilyen nemzetbeliek, teljes szívvel; hogy legyen szelíd és békesség-tűrő, bünbocsánatra kész; legyen szerény és alázatos, minden embert magával egyenlő testvérként megbecsülő. Továbbá meg kell tölteni az elméjét minden jó tudománnyal, amivel megtölthető; járatni az iskolába, ameddig lehet; mindegy még az is, hogy melyik iskolába: a fő, hogy a gyermek tanuljon s tudjon minél többet, hiszen tanulása alapján mindenesetre lesz alkalma tisztességes megélhetésre.

Így tudtuk ezeket ezelőtt s így tudtuk még a háború éveiben is egészen a nagy szabadság kitöréséig, mindaddig, míg a múlt tél és tavasz eseményei fel nem fordítottak mindent ebben a mi szomorú hazánkban.

Most tanácstalanul állunk, hogy mitevők legyünk gyermekeinkkel. — Állunk álmélkodva, összetett kezekkel és várunk felülről valami csodát, mely világosságot hozzon tépelődő agyunkba. Vajjon azok a fenséges erkölcsi tanítások, melyeket szent vallásunk nyomán magunkévá tettünk s gyermekeink lelkébe is becsepegtetni igyekeztünk; javára szolgálnak-e a jövő nemzedéknek s a körülmények változása nem kényszerít-e bennünket arra, hogy azoknak ellenkezőjét is tanít-

suk meg nekik a boldogulásuk és jóvoltuk érdekében?

Vajjon az iskolai tanítás alkalmas-e arra, hogy a gyermeknek, magunk s nemzetünk legdrágább kincsének a tisztas megélhetését biztosítsa s nem helyesebb-e, ha a gyermeket az iskola gondjától minél hamarabb megszabadítva, a gyakorlatiasságra, a testi ügyességre és tisztességes kenyérkeresetre szoktatjuk rá?

Fiaink jövődjé egészen sötétben áll. Szenvedtek a múlt és jelenlevő nemzedékért, szenvedtek a jövődjé szebb reményekért, — és, ime, most itt van: miért? Öt év előtt, mikor a pályájuk felbeszakadt, azzal vigasztalták magukat: nem baj, ha másként nem fordul a dolog, bent lehet maradni katonának s ez a szolgálat is szép előhaladásra ad lehetőséget. Most látják, hogy nemcsak a polgári pályáról nem való katonaira menni, de, im, a hivatásos katonák is polgári foglalkozásra kénytelenek térni.

Ámde melyik legyen ez a polgári pálya? Melyik biztat a mostani viszonyok közt a — nem nyugodt, csak keserves — megélhetés lehetőségével? Azután meg, ha valaki öt éves katonai szolgálat után 25—26 éves korában még mindig a pályaválasztás nehézségei között áll: sokkal súlyosabb problémával kell küzdenie, mint a 14 éves gyermeknek, aki még könnyen tud átcsapni, talán kedve ellenére is, más foglalkozásra.

Szegény sokat szenvedett, korán megvénülő fiatal fiúk, — de sok tépelődés, de sok nyomorúság még mindig az osztályrészetek!

De nemcsak a fiúk, a lányok sorsa is épen így kétséges. Járatjuk őket nagy igyekezettel iskolába, — ássuk alá a rossz levegőjü, mert túlszűfolt iskolákban az egészségüket, holott előre láthatnók, hogy mikor kikerülnek az életbe: nem vár rájuk más, mint keserű csalódás és állástalanság.

És mégis járatjuk és mégis járassuk az iskolákat. Nekünk, reformátusoknak, az volt a hiva-

tásunk évszázadokon át, hogy mi legyünk a nemzeti tudományosság ápolói és fenntartói. A parányi kis, nádfedelű, tapasztott tornácú falusi paplakok népes szobáiból kerültek ki a legkomolyabb tudományos munkák, a legtöbbet tanuló ifjak s a legjobb gyermekek anyáivá növekvő leányok. Pedig annak a falusi papnak — Eötvös József mondta — egész évi fizetése sem volt 100 pengő forint.

Nekünk a nemzeti műveltség apostolainak kell maradnunk ezentúl is. Minket a pillanatnyi konjunkturáktól idomított józan belátások nem tántoríthatnak el a mi nagy eszményunktől: hogy minden ember *tudjon* az Isten közelében élni.

Azért ti csak ezt imádkozzatok:

A mi mindennapi kenyerünket add meg minekünk ma.

K. B.

Egyház

Egyházunk feladatai a jelenben.

Erről a témáról az erdélyi szász evangélikus egyház lelkipásztorainak összejövetelein élénk megbeszélés folyik. Soosz József péterfalvai lelkész előadását a következő tételekben foglalta össze:

1. A keresztyén egyháznak — tehát az evangélikus szász egyháznak is — csak akkor van létjoga, ha élet-célját betölti: azaz, ha Isten országát alapítja, erősíti és terjeszti.

2. Ennélfogva minden feladata ezt a célt szolgálja s főképpen erre utalják azok a bajok, amelyekkel időnként szembekerül. E feladatok megoldása természetesen elsősorban az egyház szolgálira, a lelkesekre vár.

3. Azok a bajok, amelyekbe a népünk jutott, a háborúnak és kimenetelének kísérői és következményei, amelyeket nem lehet sem csupa jóknak, sem csupa rosszaknak nevezni. A nép lelke éppúgy össze van tépedve, mint az a vidék, amelyen a csaták vihara át-zúgott. Itt hát az ideje, hogy újra plántáljunk és híven gondozzunk.

4. Nem lehet azt állítani, hogy ezekben a hadi években a lelkészek nem teljesítették volna kötelességeiket. Az események és a világ forgataga felretolták őket és hatásukat látszólag semmivé tették. Szükséges tehát, hogy ok a gyülekezetben és népük körében állásukat ismét megerősítsék, hogy eredménnyel biztató kilátással munkálkodhassanak és alkothassanak.

5. Mivel mi lelkipásztorok — úgymond — valóságos népegyház szolgálatában állunk, jogosítva vagyunk, sőt kötelességünk is a népünkért síkra szállani, akár csak néppolitikát üzni. De mindenekelőtt a népet magas erkölcsi fokra kell emelni, hogy a maga egészében elő-harcosa legyen a jónak (Isten országában) és létjogát maga is megszerezze.

6. A népünkben mutatkozó belső bajok gyógyítását az ifjúságon kell kezdeni, mert most, jobban, mint valaha, kiáltó szükség az ifjúság gondozása és ápolása, úgyszintén a testvéregyesületek vallás-erkölcsi irányítása.

7. Egyes fogyatkozások és bajok megszüntethetők a csecsemő- és gyermekvédelem, az árvaházak, az anyák

védelme, özvegyek ápolója, a munkaképtelenek, betegek és öregek menhelye által.

8. De, hogy a mű sikerüljön, magának a lelkipásztornak kell a hitben, reménységben és szeretetben világot példaképpül fényleni az Isten országa érdekében teljesítendő munkára odaadó elszántsággal. Nemesak hirdetni az igét, hanem cselekedni is azt. Akkor neki is megvan a létjoga és népében munkálkodni fog az eleterő.

Így írja ezt a Kirchliche Blätter.

Közélet

Fogózzunk össze.

A társulási ösztön az embernek természetéhez tartozó, szinte öröklött tulajdonsága, amely úgy a társasélet kialakulásának, mint a nagyobb keretű társadalmaknak, sőt az államok létrejövételének is egyik hathatós oka és jelentős tényezője. Megérthető tehát, ha a rokon gondolkozású és azonos elvű emberek egymás mellé tömörülnek és az általuk megvalósítani öhajtott eszmék és elérni kívánt célok érdekében szövetségre lépnek. Kiváltképpen előtérbe lépett ez a társulási törekvés az utóbbi időkben, amikor az egymással egyesült hatalmak élet-halál tusára keltek az egymás leigázására és a hegemónikus dicsőség kivívására.

Amint most már ez a harc is eldőlt és remélhetőleg legalább darab ideig a fegyvercsörgés zaja elnémultnak tekinthető: majdnem okozati folytonosságban következni fognak a szellemi, vallási és erkölcsi téren meginduló csatározások, az elvi küzdelmek, mind a diadalomig. Ez nem valami új jelenség, aminthogy a történelem minden fázisa ismétlődni szokott, s mégsem veszik észökbe az emberek, amit a múlt idők ismerése nyomán figyelemben kellene tartaniok, hogy tudniillik végre-valahára már az egymás ellen intézett torzszalkodások helyett a kölcsönös megértésre és a közjó előmozdítására kellene összefogózni és egyesülni.

Reméljük azonban, hogy az evangéliom szellemében és a krisztusi szeretet jegyében történő mai összefogózkodások egyszersmind a világ népeinek boldogulását, egyetértését, békességes együttélését célzó törekvések is. Mert nincs ezen a földön és az emberek között szentebb, dicsőbb eszme és cél, mint az evangéliom győzedelme. Ezért élni, küzdeni, dolgozni, áldozni igazi hivatás és boldogság.

Aránylag szerény keretek között, de szemléltető módon, ez a kép tárult elénk annak a népes összejöveteleknél alkalmából, amelynek a folyó hó 12-én szem-és fültanúi voltunk. Ekkor ugyanis a debreczeni református confirmált leányok-szövetsége, a Kossuth-utcai templomban ünnepséget rendezett, amelyen bemutatta alakulásának, létezésének, céljának teljes programját, amelyből minden további magyarázat nélkül megérthette és bizonyára meg is értette az örvendetesen nagy számmal megjelent sokaság, hogy mit és mi módon kell csele-

kednünk a jövő számára az evangéliom erejével a lelkek idvességére.

A jelzett programot általában úgy értelmeztük, ahogy a szövetség ismertetésénél Szentpéteryné Hajdu Boriska elő is adta, hogy tudnillik a Konfirmált Leányok Szövetségének alapja, oszlopa és erőssége a szent Írás a biblia.

Ez a gondolat szemünk láttára kezdett mintegy testet öltetni, amidőn hallgattuk dr. Baltazár Dezső püspökünk remek bibliamagyarázatát, melynek alapszövegül Máté evangélioma 14. részének 22—33. verseit választotta, azt fejtegetve az ő szép hangján meggyőző erővel előadott és feszült figyelemmel kísért tanítása folyamán, hogy az idvezítő Jézusban vetett odaadó, rendületlen hit és a Hozzá állhatatos hűséggel ragaszkodó bizalom az élet tengerén előfordulható bárminemű háborúságok és viszontagságok közepett megóv, megtart és célhoz segít bennünket. A Jézusban hívő, vele és benne élő megváltott lelkeknek egyesülése eszerint természetes folyamánya az ő hivatásuknak, amennyiben az ő tisztök és kötelességük egyfelől az, hogy a földsavaként, az evangéliomi igazság közlése révén, megóvják a társadalmat a szellemerkölcsi megízletlenüléstől és egészséges, életerős vérkeringést idézzenek elő az erjedésnek induló társadalmi rétegekben; másfelől az, hogy az ijesztő módon elharapózó lelki és erkölcsi sötétséget az evangéliom fénylő szövetekével eloszlassák és a Krisztus életét, példáját napként világoltassák, megfélemlítés nélkül, szerte mindenütt.

Ehez az alaptételhez kapcsolódva, nagy örömmel hallottuk a szövetség céljának ismertetésénél, hogy a még alig négy hónappal ezelőtt alakult egyesületnek messzemenő, de szent és humánus szellemű tervei vannak. Ha nevezetesen majd az anyagi erő lehetővé teszi, létesíteni szándékoznak női otthonokat, menhelyeket, keresztyén szállodákat, olvasó köröket, munkatelepeket, általában minden olyan emberbaráti intézményt, aminek most még csupán a neveit ismerik ezen a környéken, de amilyeneket a keresztyén ifjúsági és női buzgóság a külföldön már idáig is nagy számmal létesített. E nagy alkotások létrehozása céljából buzgó adakozásra hívják fel a keresztyén társadalmat. És mi bizvást reméljük, hogy ilyen fenséges célok elérésének lehetővé tétele végett megmozdul Debreczen város és az egész környék minden lakosának szíve és rang, kor, sőt felekezeti különbség nélkül mindenki készséggel meg hozza áldozatát. Az ilyen jótevésben és adakozásban gyönyörködik az Úr.

Megemlítem még, hogy a felemelő ünnepeken áhitattal hallgatta a közönség Papp Kálmán segédlelkész megnyitó és Baltazár Kata bezáró, evangéliomi ihletlő áthatott imádságait, továbbá igazi lelki gyönyörűséget okozott a Tóth Árpádné úrnő által írott és hat szövetségi ifjú társnőtől előadott fogadalom, úgyszintén a magán- és karének, mely utóbbit kifogástalan érzéssel és szabatosággal adott elő Maár Margit úrnő avatott veze-

tése mellett a szövetség énekkara, míg az előbbi Király Anna énekelte bájosan, lebilincselően, Szele Paula művészi zongorakiséréte mellett. A gyülekezet elől a 37. dicséret 1., kimenőre a 179. dicséret 10. versét énekelte.

Íme, ilyen összefogózás, ilyen testvéri egyesülés másutt is igen könnyen, úgyszólván fáradság nélkül létesíthető, csak a szívek és az ajkak nyiljanak meg a Krisztus szent Lelke ihletésére és a tagok legyenek készek a munkára.

Vajha a sok viszontagság után, amiben bőven volt része a föld népének és amiből közelebről nekünk és a szomszédos keresztyén államok lakosainak is bőven kijutott: most már ne az egymás legyűrése és a másik fölibe kerekedés felől tanakodnának, hanem Krisztus követőihez méltóan a szeretetben, hitben, egyetértésben és békeességben való életre törekednének, nemzeti, nyelvi, vallásfelekezeti különbség nélkül mindazok, akik ugyanazon mennyei Atya gyermekeinek tartják és vallják magukat. Az evangéliomi szellemű munkálkodás és építés eme szent céljának mielőbbi elérhetése végett buzduljunk föl a szövetezésre — : nosza, fogózzunk össze!

Theologus.

Kortünetek.

Az asszony hallgasson a gyülekezetben. Ezen a kívánságon is túl vagyunk már és helyes, hogy túl vagyunk. A konfirmált leányok egyesületének vasárnapi ünnepélyén egy bájos fiatal leányka mondott imádságot és olyan áhitatra emelte a szíveket, hogy a legöregebb szent pap sem vihetett volna közelebb Istenhez. Az egyesület célját pedig ugyancsak egy fiatal nő ismertette, akkora szónoki készséggel és olyan gondolatokban gazdag beszéddel, hogy prédikációnak is szívesen elfogadtuk volna. Az ilyen példaadások meggyőzhetik az idegenkedőket arról, hogy a gyöngéd nő — kinek tisztább lelkülete a hit és vallás iránt is fogékonyabb — valóban nagy értékű és nem nélkülözhető munkása lehet az egyházi életnek.

Amphionról s az ének hangjaira megmozduló kövekről szólott a konfirmált leányok egyesületének törekvéseit ismertető szónoknő. Nekünk egy másik történet jutott az eszünkbe: a Jeriko elfoglalásának a története. Mikor a hódító hadsereg csak harsonázott és az Úr elküldte a maga angyalait, akik lerombolták az ostromlott vár falát. Nem lesz bibliai, de talán triviális sem lesz a kép, ha azt mondjuk, hogy im a mi számunkra is vannak segíteni, munkálkodni, hódítani kész és képes angyalok, — ezekben a hívő lelkű, buzgó, lelkesedő fiatal hölgyekben s a vallási közönyösség és hitetlenség várainak összeomlását az ő segítségükkel bizvást remélhetjük, ha nem restellünk legalább egy kicsikét — harsonázni érte.

Az Árpédteri papválasztás olyan szépen, olyan példaadó egyetértéssel történt, amilyenre ekkora nagy gyülekezetben, mint a debreczeni, nagy kivételképen lehet gondolni is. Az idők jele ez. Mi tudjuk nagyon jól, milyen nagy nyeresége Debreczennek az új lelkész,

de azt is tudjuk, hogy máskor is választottak már hasonló kitünőséget s még sem ment választási küzdelem nélkül. Pedig most is lehetett volna — mint máskor lehetett — másik szinten kitűnő jelöltet találni. De úgy érezték Debreczen reformátusai — s nagyon jól érezték — hogy most nem a versengésnek, hanem a szeretet-teszes egyetértésnek van az ideje. Vajha a debreczeni református egyház szép példaadása mintául szolgálna mindenkiben s mindenkinek szerte Magyarországon.

Különfélék.

Lelkészmeghívás. A debreczeni református egyháznak maradandó emlékü napja lesz folyó hó 11-e. Ezen a napon történt dr. Révész Imre kolozsvári theologiai akadémiai tanár lelkészül való egyhangú meghívása. A Nagytemplomban tartott reggeli istentiszteleten teljes számban jelentek meg a lelkipásztorok, a helybeli egyházi főgondnok és a presbiterok, úgyszintén az egyházmegyei kiküldöttek. Szép számmal gyűltek egybe az egyház választó tagjai és az érdeklődők is. A fennálló és gyülekezeti énekek után Uray Sándor lelkész a helyi liturgia szerint elsőben Péter apostol első levele ötödik részéből olvasta fel az első tizenegy verset, amely apostoli intelem mélyen bevésődött a hallgatók lelkébe. A bibliaolvasás után szép alkalmi imádság következett. Istentisztelet végeztével a fungáló lelkipásztor két kis fiúgyermeket vett fel az egyházba, a keresztség sákramentumával. Ezután Szele György egyházmegyei tanácsbíró kegyeletesen megemlékezett boldog emlékezetű Zih Sándor korai elhunytáról, a debreczeni gyülekezetet így módon ért nagy veszteségről. Majd vázolván a megüresedett állomás betöltésének módozatait, felolvasta az egyházi törvényeknek ama rendelkezéseit, amelyek a meghívás útján történő lelkészválasztást szabályozzák. Jelezte továbbá, hogy a szóban levő meghívást megelőző összes törvényes intézkedésnek eleget tett az egyház vezetősége, presbiteriuma és az egyházmegye, úgy, hogy nincs más hátra, mint az egybegyűlt egyházközségi közgyűlésnek feltenni a két kérdést: Ohajtja-e dr. Révész Imrét meghívás útján lelkipásztorául? s van-e olyan választó, aki a meghívást ellenzi? Az első kérdésre a jelen voltak egyhangú lelkesedéssel adták bizonyosságát annak, hogy az egyhangú meghívás mellett vannak s így a második kérdés elhangzása csak a közóhaj erőteljesebb megnyilatkozását eredményezte. Ekkor Szele György tanácsbíró kihirdette, hogy dr. Révész Imrét a debreczeni református egyház közgyűlése meghívás útján egyhangúlag lelkipásztorául választotta. A jelen voltak meglepedéssel és örömmel távoztak az Úr házából, abban a jóleső tudatban, hogy a gyülekezet épülését és a közbékességet elősegítő jó dolgot végeztek. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Orgonahangverseny. A debreczeni Testvéregyesület és a debreczeni református tanítói vegyeskar 1919. évi október hó 14-én délután 5 órakor, a Kossuth-utcai református templomban orgonahangversenyt rendezett a következő programmal: 1. J. S. Bach: Chro-

matikus Phantasie, orgonára átírta M. Reger. Orgonán előadta Hammerstädt János. — 2. Braga: Szerenád. Éneklte Havas Gáborné, hegedűn kísérte dr. Szilágyi Imre; orgonán Révfy Károly. — 3. Godord: Bölcsődal. Hegedűn előadta: dr. Szilágyi Imre, orgonán kísérte Révfy Károly. — 4. Christan: Vársz-e rám a forrás partján? Énekelte dr. Hajdu László, kísérte a református tanítók vegyeskara. — 5. Alkalmi beszédet mondott dr. Baltazar Dezső püspök. — 6. a) Beethoven: Isten dicsősége; b) Paladilhe: Le Voyage; c) Noseda: Bölcsődal; d) Wolf H.: Éji dal; énekelte: Havas Gáborné, orgonán kísérte: Révfy Károly. — 7. a) Callaerts: Andante Cantabile; b) Reimberger: Vizio; c) Guilman: Pastorale; orgonán előadta: Hammerstädt János. — 8. Ima a hazáért. (Vegyeskarra Bakk Bélától.) Énekelte a református tanítók vegyeskara. — Az orgonahangversenynek középpontja és legkiemelkedőbb száma mindenképen Dr. Baltazar Dezső püspökünk alkalmi beszéde volt, mely a „Testvéregyesület“ nevéből kiindulva, evangéliumi értelemben ismertette az Úrban való igazi testvériességet, amelynek alapja nem a test és a vér, hanem a szeretet, amely szeretetnek forrása maga az Isten. A lelki épüléssel végighallgatott beszédnek megfelelő keretűl szolgáltak a művészi számok, ú. m.: Hammerstädt János mesteri orgonaszólói, a hangárnyalatok gazdagságával, Havas Gáborné úrnő művészi énekei hatalmasan csengő áriáival, dr. Szilágyi Imre gyönyörű hegedűjátéka mélyen átértett interpretálásával, dr. Hajdu László szép énekszám dallamos könnyedségével és színpompájával, valamint a református tanítók Vegyeskara a magas szoprántól a mély basszusig terjedő óriási hanganyagával és hatásosan begyakorolt darabjaival.

Egyházmegyei közgyűlés. A nagybányai református egyházmegye szeptember hó 18-án tartotta őszi közgyűlését a szatmári református egyház tanácstermében. Széll György esperes imádsága után Csaba Adorján egyházmegyei gondnok nyitotta meg a közgyűlést, megemlékezvén az egytetemes egyház elhunyt nagyjairól. A tárgysorozat rendén az egyes egyházakból beérkezett ügyek nyertek elintézését. Sok dolga volt a bíróságnak, amely a késő esti órákig, sőt még másnap is foglalkozott a zavaros időszakban felgyülemlt sok vitás ügyek elbírálásával.

A kolozsvári református kollégium összes tagozatainak: fiú- és leánygimnázium, felsőbb- és polgári leányiskola, valamint az elemi iskolának október hó elsején volt ünnepélyes tanévnyitó istentiszteletük, amelyen Tárkányi György vallástanár imádkozott, Nagy Károly püspök predikált, Kovács Dezső igazgató évmenyítő beszédet mondott. A megnyitón mintegy 1500 gyermek volt jelen.

A szászvárosi református Kun-kollégium Elöljárósága internátussal és konviktussal egybekötött 3 éves fiú- és leány felső kereskedelmi iskolát és egy éves kereskedelmi szaktanfolyamot állított fel. A beiratások folyó évi október hó 13–15-ig voltak.

A debreczeni református elemi iskolákba a folyó 1919–20. tanévre 2649 fiú és 2381 leány iratkozott be. Ez a nagy lélekszám szükségessé tette az iskolák csoportosítását és párhuzamos osztályok felállítását.

CENZURAT DE SUBLOCOTENENTUL HORIA.